

درگاه

اون بش کونده بر نشر اولنور علم وصنعت مجموعه سی

برنجی سنه: ایکنجی جلد

نومرو: ۲۴

۵ نیشان ۳۳۸

روشنیات

موزون اولاده بالک شعربند ؟

آرتق وزنی بالک شعربند آراتق مسره فی
دکتر لک بوپوک طن اتمک بکزر . فلسفه سز
تحصیلدن دوغان بو دالغیاتی مفکره شکر جوالیتی
برجکی طاشی قادر اغیرلاشدر . بالک حیات
دکل حتی ماده عالمی ایضاح ایدن صوک نظر بهار
وجوداتک جوهرنده یارایچی وموزون برحرکندن
باشقه برشی بولمازکن بره شیشی ضومش وولش
یتیمش کی کورسوروز . مشغول اولدیفز . موضوعی
اوله دورت کوشلی بر ذهنیت ایله قارشیلوروزکه
زولای مسئله لر حل ایدلش ، آریتامش دکل بالمکس
ضوندورلش وصانکه دوکه معمولانه قلب ایدلش در .
حالی که حیات وطبیعت نه قدرالاستی ، نه قادر متحول !
باشلشک برکونک سیرینه باسق آجقمه بی دوعی ،
دوعی چالیشی ، چالیشی بورولای ، بورولای اوپوق ،
اوپوقی اوپایق تعقیب ایدیور . بوصفهرک هربرنده
نه قادر زنکین آفات روحیه وار وهیث عمومیه سی
نه قادر موزون نه قادر قافیه ! بهار ، یاز ،
صوک بهار ، قیش بولور وزنلر میدر ؟ بولرک
میخانیکی وزنلری کوسرن تقویملرک عجاها نکیکنده
بو موسهرک شمر وآنکی وارا ! ییلدیزی کیجه لک ،
کوپورن دکزلرک ، ایتکلن روزکارلرک ، قاچان
بولولارک وزنلری نروده ! اجرامک حرکتلرنده
بیله خط مستقیم تعقیبنن زیاده حازونی اعوجا دلر ،
دور دور ظهور ایدن انقلابلر قید اولنور . سارلده
مشاهده ایدیلن بو وزنلر اجسامک آک کوپوک
ذراتنده موجود ! شیمدی به قادر بسط عدایدیلن
جسملرک بیله ثابت بروزنلری اولمادی یلی بهرورور .
وآرتق باقیری آلون باق سوادسپله قنایاب اولش سرحیا
جیلرک وحلرته کین عصرک ایله دیکی کنهالره قارشی
عفو ومغفرت نیازلری بولکیور . الحاصل ماده ،
حیات ، روح وجعیت بی یایان وزن وبسته لراچنده
باشیورلر . ترقی ، تکامل دیدیکز حرکتلرکده هندسه
منظمله هیچ علاقه بی اولمایان حروزلری وار !
فی الواقع برمدت جینک تکاملی ، حیاتک عمومی تکاملی
تکرار ایدر نظریه سی سایه سنده وزن حیات کشف
اوله جق طن ایدلای . فقط مم التاحف نتیجه امیدلر
سری تطمین ایدمه دی . جینک تکالی حیاتک آنجق
برقاچ عمومی وزنی افشا ایتدی ومتباقیسی ابوالهولک
سکونی کبی سرلره قارشدی .

ورائته قسماً تابع اولقله برابر حریتی تماماً فردا
ایته یحیات ، روح وجعیتلرک کندیلرندن دوغان
واصلاتکررا قین کندی وزنلری اولدیفی آکلاشیلدی .
مورخلرک وظیفه لری ایسته بو وزنلری بوله یلمکدر .
برانساک بو بومه بی ، براییک بوجکینک تکالی ، بر
برقورنه نکل استغالیسی وزن حیاتیلرندن باشقه ندر ؟

بوسلرک اوچی ده . بوش ، اوچی ده هندیلر . وکده کی
کتابلرده ، بولرک هر سینه بولدیفی اعتراضلر ، هرملک
کندی حسابنه تکرار ایدیه بیله جکی جیندن اعتراضلر در :
معنا سزاق ؟ معنا سزاق بالکز اولاده می ؟ بتون
حیات بی سود فضله قیلر و آجی اکسیکلرکله مالامال
دکلیدر ؟ قونشورکن خطبه (سن) دیجک یرده
(سز) دیک معنا سزاق دکلی ؟ آقصرانه (شفالر
اولسون) دیکده نه معنا وار ؟ عاده لر عزمده بسیط
برمنظله ایضاحی کوچ دهالیم غریبتر ، فضله قیلر
واکسیکلرک وارکه بولرک اصلاتی کیسه عفلندن
کچریمور . وارسون اولاشدده بعضی غریبتلر بولسون .
یاسی ، الی یایان بو املا خطلری دکل آ .

مبتدلرک اولاده بولدیفی مشکلا نه عطف ایدیلک
ایسته تن اهمیت کانه بو ، حد داننده بر مبایه
شصولدر . هرکسک املای دوغرییلک نه جوجری
وار ؟ نهدن استقبالیک بتون دمیجیلری ، اوسته
باشیلری شوفورلری ، بقالاری وقصایلری ، (املا) بی
مکملاً بیلمک مجبور طولسون ؟ جوجفلر املای
اوکر نمکده او قدر مشکلا نه تصادف ایدیورسه بونک
چاره سی ، کوزل بر عالم اشکالی خراب ایدوب انقاضه
جورمکله دکل ، فقط ساده جه امتحانده املای نوموریه
تابع طولمقله بولنه ییلر . وارسون شوفورلر بقالار ،
الح مکتوبلری املای بازسونلر . لسانی دوغری
یازنی بیان بر قادینه هوز تصادف ایدامشدر .
قادی قلمی ، کله لره بیخ خیالی شکلار ویرر ؛ بوعتبارله
هر قادی مکتوبی ، باکر وخیالی بر حرف باججه بی ،
بر حرف اورمایدر ؛ بوندن دولای ناملر ، عاشق
نظرنده بلاغتلرندن نه غائب ایدیور ؟ (املا) ، یازنی
ایچون دکل ، اوقوقی ایچوند ، کوزک ذوقی فکرک
مستیله اکل اتمکی بیانلرک اوقوقی ایچون !
صایدیم سبیلرک اوچجیسه کانه بو ، مناقشه
بیله کز . اساساً دیکراییک سببده ، حتی بتون بحثده
بیلم نه درجه مناقشه دکر دی ؟ قومیدیلرک معاملر ،
ایستکاری قدر (املا) به شو ویا بو ، شکلی ویرمک
اوزره قرارلور وروب قرارلری لایحه لره تدبیت ایتیلر .
هرمککنده ، سندرلر بری ، یورولای بیلز برفعالینه
اوغراشیان اصلاتیلرک بتون غریته رغما املالر ،
نادر استقباله ، دکشمه مئدر . چونکه (املا) به شکل
ویرالر خواجه لر ، دویتورلر ، متخصصلر دکل ، آنجق
شاعرلر ، ادیبلر .

۱۳۳۳ سنه سنک املا لایحه سنده (کلک)
کله سنک بعدما (کلک) طرزنده یازلمی لزومی ایضاح
ایدیلور . (انلرک باغدن) ی اچورم ، حواسلرک
صوک تربیه مکتبی اولان بونلرک ، ماورائی برضیابی
آکدبران هواسنده کلکلر ینه بیله دیکز شکلده
قرنلار ، کالرو حوشلار اوزرنده اوچوشور . مکملرده
ایستکاری قدر جوجملره (کلک) املا سنک منطق
رجحان وفادرسنی ایضاح ایتیلر ، یعنوب قدری ،
کله بی (کلک) شکانده یازمده دوام ایتدیکه هر جوجی ،
حیانه کیرجه ، مکتبک املانی اوتوغه وشعرک املانی
آغه محکوم قاله جندر .

احمد هاشم

دوران کتابلردن بری اچورم و اوقورم : « جوجکن
کله لری بیله دیکز دوره مستقنا ، علی الاماده زمانده ،
اوقورکن ، نه حرفلری نده عیالری کوروروز ؛ کوزمن
کله بی بیله ممدن ، درحال مص وبلع ایدر ؛ کله بی
عنصرلر دکل ، شکل عموم بیله طانیرز ؛ جله اقسامی ده ،
قیصه جله لری ده بوله اوقوروز . اوزکچون قرائت نمکنده ،
املاک تلفظی اولوب اولامسند زره قدر اهمیت یوقدر ؛
اهمیت ، عین کله ک کوزه دالغیاتی شکله کورومسند در ؛
کله برشارتدر ، کله بررسدر . یازی ده عینله بوله در .
یازی ، اگر حرفک معنای بر ترتیبی دیکسه ،
یازموروز ، رسم ایدیوروز . بناء علیه رسم اوله جق
شکل فصل اولورسه اولسون اهمیت یوق ، الوبیرک
او شکل هر زمان ایچون دکشز اولسون . »

فی الحقیقه دوام ایدمکلن یوقدر عصراتی کتاب
مدنیتندن صوکره (فکر) ، قولانده برسس دکل
دماغده موقوش بر (یازلش کله) ، بر (یازلش
جمله) در . بیکارجه غزلک کاستانلرنده اوندکن
ویکارجه دفعه (کل) ه قافیه اولدقدنصکره درک
(بابل) کله سی حقیقده قورباغه دند آشیانی ،
چرکین وضع برقوقش یوقدر کوزل اسمی اولدی .
(بولبول) ، (بابل) کله سی بیله دکل . (عشق)
کله سندرک او حرقه ، قیزمش برصاچ لوحه اوزرنده
قیورانان آلونلرک اخلاجاتی ویران شی ، اوچی درین
برماضیده غائب اولش برشاعر سلسله سنک (یازی) به
کین الهامیدر . بواوچ حرفک برلشوب یایدیفی سحرلی
شکلی بالکز کورمکله ، معناسنی آکلاغه لزوم
قافسزین ، بردن ، روح سیرال برآشه مجرا اولور .
(عاشق) ، شبهه بوقک عشق دکل !

یازنی شکلی ایله طاشیدیفی (فکر) آره سندرک
صیق علاقه به بناء املاک دکشمه سی ، یاشایان کنج
نسللری ماضیدن آرمه کفایت ایدمه بیله جکینی ادعا
ایتمکده هیچ بره باغه یوقدر . صوک سندرده ، فارسی
وعربی جملرک ، ترکیلرک و آشاملش بعض بیانجی
کله لرک ترک ایدیله سیله ، اسکی ترکیه جله به نظر آیکی
ترکیه جله نکل مشورانده حاصل اولان خبری تحول ،
مع الاسف ، برجوقلرنده ، اسکی شعرک ذوقی ادراک
قابلیتی یوق ایتدی ؛ بویکیلر ، جوغاسون تورک مانی
ماضی ایدیندری خبر او ایدوره ماتهر کسه قولا بجه
ایته ییلر . (حال) ی تهلکبه دوشورمه دن ماضی ایله
علاقه کسبله من ، حال و ماضی ، عین سیکلرک و عین قان
دامارلرله باغلی ، بیکاره برعضویت ، برحیاتدر .

فقط دیلمکله سرد ایتدیکز بتون بوعتراضلر
بو اندیشه لر صرف وهم وخیالک محصول اولسون ،
(املا) ، بدیهی یوزمیه رق ، طبیی برصورنده تکامل
ایدوب دورورکن ، اوکا جبری وصنی اوله رق تغیر
شکل ایتدیرمک ایچون عیالاهلحایتیلرک اوک سوردیکی
میلر ندر ؟

بو بحثه دائر شیمدی به قدر بتون دیکلرک
ایستکارم اوچه قابل ارجاعدر :

- ۱ — اولاده غریب ومنطق سزاق .
- ۲ — مبتدلرک بوله بر املای اوکر نمکده
بولدیفی مشکلات .
- ۳ — اجدیلرک بو یوزدن اسازمده رغبتی الح

شعر

بیاله

چاویده خیبری خانم افندی به
حرمت ومنته

ظن اینه که گلدر ، نده لاله ،
آتش دولودر ، طوتمه یانارسک
قارنگده شو گنگگون بیاله !

ایچمشدی فصولی بو علودن
دوشمشدی بوا کسیرایله جنوره
شهرک سکا آگلاندینی حاله .

یانقده بو ساغردن ایچنلر ،
دولدرمش اونکچون شب عشق
باشدن باشه افغان ایله ناله ...

آتش دولودر ، طوتمه یانارسک
دستمده شو گنگگون بیاله !

اصم هاشم

عکسینی اختیار ایدن روحلرک اوغرایه جنی عاقبتده
عشق بر اندر اسدر . بوراده دقت ایدیلرک
غایت نازک برنقطه دها قالیور : تکامل وترقی بخادم
اولانلدانه تحوللر دکادر . انکشاف ایشدریجی تحوللر
بهره حال حیات وروحک تمایلات اصلیه سینه ، احتیاج
اساسیه سینه توافقی ایدلردر . یکی نساک شاعرلری
روحلرینک « الک اصل و غیر قابل ترک هیجانلر » یی
آنجیق هیا وزنیله ترم ایده بیله جک براحتیاجده ایسه لر
برنامه بیله تردد ایتدن حریتلرینه صاحب اولمیدرلر ،
یوق بوغایل ایشلردن کله بوبده خارجی تلقین وتاثیرلرک
محصولی ایسه شهر مرک منحصراجه وزنیله ترقی ایده جکده
اینانی بوبوک برغفلت اولور . چونکه بوتقدیرده
شهرک روحی هکل آنجیق میخانیکیتی ترقی ایدر ،
کنجیلر ، صافین ادبیات ، ورخارینک قانون
مدعارینه آلدانایک . روحک قانونی هنوز بولماده درک
شهر وادیانک برقانون ترقیمی کوسقربله بیلین
میزک الک امین قانونک فدا ایدله سی تردی به پول
آجان اصلی ونا قابل ترک احتیاج و هیجانلرکزه قارش
شاهماز صمیمیتکیز اولسون !

۲۲ مارس ۱۳۳۸ دوالفنون روحیات معالی

مصطفی شکیب

بیله متحول و متکامل باشدقلرخی تاریخ غلامده کورمک
پک قولاید . احساسات وصور ذهنیه مزی برحله ده
شورنهرینک دینده طوبلاش هیچ تحول ایتدن
چاقیل طاشلری طن ، غمیلم . بوتری اوراده بریکدیرن
ذکاتک تک برحله سی اولایوب لایمده نوجلرینک بر
نتیجه سیدر . مثلا الک آفاق بر موضوع اولان کونش ،
آتش ، صو ، بیله دز فکرلرینک مختلف زمان
وملتلرک تلقیلرخی دوشونورسه ک فکرلرک روح
وجعته لره برابر یاشایوب تحول وتنوع ایشکلرینی
پک کوزل آکلرز . تورکارک صو خنده کی فکرلره
فرنگلرک صوبی تلقیلری بریدر ؟ حتی بوکونی صو
وهو تانی ، علمیه سنک بر آزدها دیکشک ودها
بوپومک استمدادی حائز اولادینی کیم ادعا ایده بیلر ؟
هرکونکی کشفیات فکرلرک بیه سینه نه بیسوک
انقلابلر یاپیور ! حتی علم بشرک بیله برضایه اوغرایه
جو وناپود اولای محال دکل آنجیق متمسدر .

مخالف استقامتارده انکشاف ایدن روح ، فنون
وعاومی ، صنایع نفیسه وادیانی ، لسانلره ادبیاتی ،
اقتصادی ، سیاسی ، قوقی ، اخلاق الخ
مؤسسعلری وجوده کتیرمکله کیتدیکه بیومکده وباننتیجه
وزنلری ده زنگیناشوب تنوع ایتکده در . شو حالده
حیاتک وزنی مخالف مقابله بسته لهن بالذات روحلردر .
شجری روحک بوحریت انکشافی کیتدنه آرام بوبده
بالحاصه عیم وبا عرب روحک وزنلرده بواقاعتیادک
برطامی دکلیدر ؟

روح ، خارچدن آلدینی تأثیرلرته جه سینه هیچ
قوله اوغرامایان والکیز میخانیک عکس العملارده
بولان بره منظومه میخانیک اوله یی الیه . مین وزنلری
اولوردی . فقط بذیه روحک دور دور ، سینه سینه ،
کون بکون حتی دقیقه بدقیقه اوغرایه عظیم
تحوللرته دقت ایتوروز ؟ یاشاشیق ایچون اوغرایه
مشکلات و مقابله لره روح دریدن درینه دیکشسه
مجادله قوتی نرددن آله جف ؟ .. تسلی ، امید ، جهده
انتظار ، تحمل ، توکل ، فداکارق ، جرأت ،
جسارت ، عزم دیدیکمز حاللر روحک یاشامق ایچون
انتخاب ایتدیکی وزنلردن باشقه شیلریدر ؟ حیاتی بالکیز
انتخاب کردلری اولان برقا ورنه ارجاع ایتک ایتدیلر
اوتدیلر اکسک اولامشدر . فقط بونلر روحک
یاشامق تأمین ایتک ایچون انتخابده مخار اولدینی جروی
یاپان وزنلری دکل آنجیق کندی مزاج و ذکالرینک
وزنلرخی مدافعه ایدیلرلر . وزنلرک قیتمده دقت ایدیلرک
نقطه روح و حیاتک ترک ممکن اولمایان اصلی تمایللرینه
ترجان اولسیدر . ترقی و تکاملک سری ایتدیه بوتفاقدیه
یاشامق عزم وقرارله بسته لهنش بر روحک . مالوب
اوله سی آنجیق برأرضایه باغیر قابل مقاومت برسر قصد
نتیجه سی اولایبیلر . بوسه روح ، بواسطی تمایللره ووزون
اولدقندن واحول ایجابک ذکاسیله بسته اندکدن صوکر
ترقی و تکامل بالکیز عشق دکل مجبوریدرده .. بوبولک

فردی حیاتی بره صراع کی دوشونورسه کچو جناق
کچالک ، ایرکینک واختیارلقی نه کوزل تقطیلردر .
اک زنگین وزنلرک آزی بر بشالهی اولان حیات
دوروزکن وزنلری عرب و مجسده آراق ضلالتی
بیلم نره دن کایور ! ... قلبک دوتکی چارپنقلرله
بوکونکیلر بریدرک ماضیک حالده عینا یاشاماسنه
بر امکان اولسون ؟ .. جوجالره اوزونلرک بزدغریب
کله لری بونلرک وزنلرک لکرتدن دکل نالک دهاعومی
وزنی اولان اوتنه بویه آلیشامزنددر . آخیتلرله
دهالرده عینا بوبله در . بونلرک کی وزن روح بسته
حیات هیچ مالوف اولمایدن زاندر مقاملردر . چونکه
وزن حیات بررقاصک کیدوب کله لری قادار بسیط
اهترازلر اولقدن جوق اوزاندر . حیاتک آنجیق وقت
دوراق برلرخی کوره بیلن عقلک ، حیاتی حرکتلری هندسی
بر خط ایله کوسستروبیله جکته ذاهب اولماسی پک
طبیعدر . لکن عینی حیاتک مهندسی اولقی ایستین
طبابت وکیمیاک درجه موفقیتلری میدانده ایکن اولی
یاکنر ذکایله عل وینا کده آراق علمک کوچوک
واهیتمیز بردالغیلمیدر بیلمیورم ؟

*

بونقطه نظره کوره علم ایله صنعتک فرقی پک
بارزدر . بری وزن حیاتی تجربی ایدیه درک هندسیلشد بررکن
دیگری اولدینی کی قواراق غایبه سی تعقیب ایدر .
هانکی صنعتکار ، هانکی شاعر واردرک اثرلری
بوتون روحک محصول دکادر ؟ بکا قالیسه صنعتکاره
نه حساس ، نده ذکی دیک دوغوردر . او بر
روچدر روح قادار بیله ول و اسرارلی برطبیعتدر . بونک
ایچون آثار صنعتکار کی بالکیز ذکایالکیز حساسیتدن
دکل اسکیلرک « ذوق » بکیرلرک « حدس » دیدکلری
بو بیکاره معرفت روحدن بکلنیر .

*

حیاتک تکاملنده خاصه اساسیه نک بر وزن
آقیشی اولدینی قبول ایدلرکدن صوکره روحک سیر
وتکاملنده بونلرک ده متکامل تظاهرلرینه تصادف
ایدیلرکی آشکار اولامزی ؟ بالخاصه روحک عناصری
اولان حسلر ، فکرلر ، خیاللر عضوینک عناصرینه
نسبتله ناقادارده جوق متحول ، متنوع والاسقیدرلر .
فعالیت روحیه بوتون شکارنده یعنی حس وتشکر
واراده لرنده حیاتک فعالیتندن چوکل دها جولدر .
روحک آجیقوب دویعه سی ، طوبلاوت داغیلده سی ،
تخیل وعدم تمثیلی ، مقاومت ومجاهده سی ، توازن
واندفاعلری ، انطباق وابداعلری ، صحت ومرضلری ،
انحطاط وتریدلری عضویندن قات قات مضاير ،
روح ، عضوینته مربوط اولنله برابر مختار برحیات
خصوصیه بده مالکدر . اونده دوغان ، یاشایان ،
بووین ، خستلاران ، اولان حسلر ، فکرلر وخیاللر
بهره حال عضوینله مفید ذوی الحیات دکادرلر . مثلا
برحس عادتا جانلی برمخلاق کی دوغار ، بسله نیر
وئولور . حتی الک آفاق طن ایشدیکیز فکرلرک